

ÇİLEK ÇEŞİT DENEMESİ

Onur KONARLI (1)

J.M. PHILIPPE (2)

G İ R İ Ş

Halen Türkiye’de yetiştirilen çilek çeşitleri verim ve kalite yönünden tatminkâr değildir (1). Dış memleketlerde yetiştirilen çeşitler çok daha verimli, kalite ve ticarî değeri yüksek olan çeşitlerdir. Bu sebeple 1966 senesinde Avrupanın belli başlı 8 çeşidi virüssüz olarak ithal edilmiş ve denemeye alınmıştır.

Yerli çeşitlerimizin virüslü olması kuvvetle muhtemeldir. O sebepten tedavi edilerek virüssüz hale getirilmeleri icap etmektedir. Ayrıca verimli fertlerin bulunup teksir edilmesi gerekmektedir. Bu ise dışarıdan virüssüz çeşit ithaline nazaran uzun ve pahalı bir yol olmaktadır.

Çilekte virüsün verimi % 50 ve bazan daha fazla düşürdüğü bilindiğine göre, artık virüslü çilek yetiştirilmemesi gerekir (2). Bunun için ısı ile tedavi edilip virüssüz hale getirilmiş çilek dikmeli ve her seferinde çileklik sökülünce eski çilekler imha edilip, yeni yapılacak tesis için yeniden (virüssüz çilek yetiştiren müesseselerden) çilek alınmalıdır. (5). Bu arada yaprak bitleri ile de iyi bir mücadele yapmak icap eder.

Virüssüz çilek diken çiftçi çileklerini virüslü çileklerden asgari bir kilometre uzağa dikmelidir ve eski çileklikten katiyen kol (stolon) almamalıdır (4). Bu deneme ile seçilen 4 çeşit devlet müesseseleri ve çiftçiler için izole edilmiş tarlalarda bu sene içinde üretime alınacaktır. İzole edilmiş tarladan maksat en yakın, virüslü çilekten 1-1,5 kilometre uzaklıkta tesis edilmiş tarla demektir (2). Burada üretilen çilekler virüs enfeksiyonuna maruz kalmamaktadır. Çünkü çilekte virüsü nakleden yaprak bitleri, virüslü çilekten virüsü bu kadar uzak mesafeye nakledememektedir (4). Çilek üreten devlet müesseseleri, üretime aldığı virüssüz çilekleri, sık sık virüs testine tabî tutmalı ve temiz olduğuna kanaat getirdikten sonra sertifikalı olarak çiftçiye dağıtmalıdır. Müessesemizde virüssüz çilek çeşit denemelerine, diğer yabancı çeşitlerle ilerdeki senelerde devam edilecektir. İlk çeşit denemesi neticesi seçilen 4 çeşidin dağıtımına 1969 yılı kışında başlanacaktır.

(1) Yalova — Meyvecilik Seksiyonunda Mütahassıs.

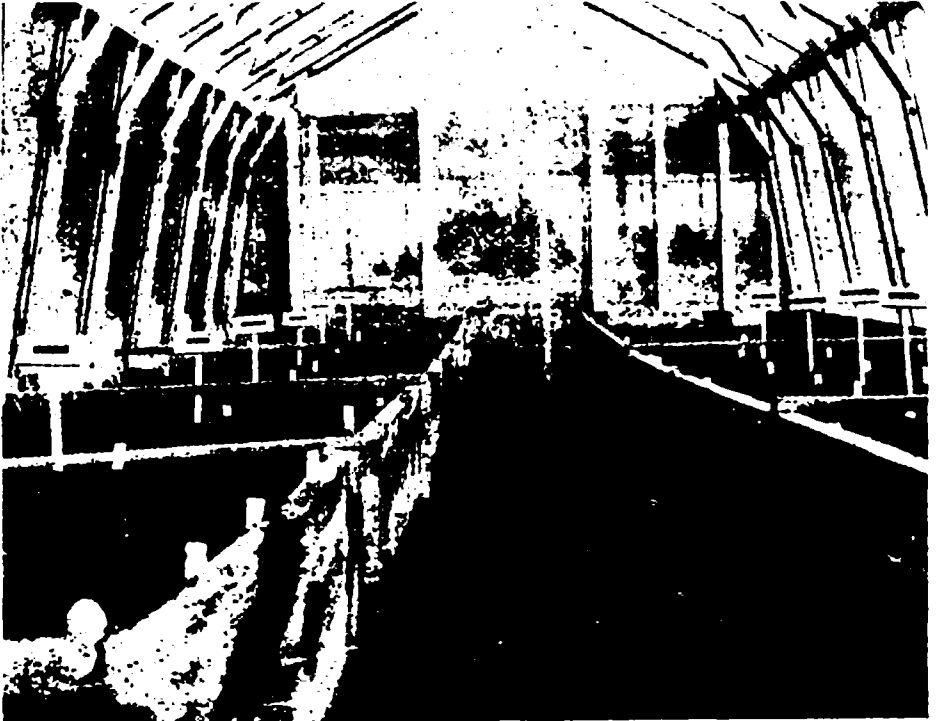
(2) Yalova — FAO Meyvecilik Eksperi.

MATERYAL VE METOD

1966 yılında İtalya ZANZİVİA fidanlığından virüssüz olarak ithal edilen SURPRİSE DES HALLES (A), GORELLA (B), MADAME MOUTOT (C), CAMBRİDGE VİGOUR (D), SOUVENİR DE CHARLES MAC-HİROUX (E), TALİSMAN (F), ORANDA (G), POCAHONTAS (H) çeşitleri tel seraya dikildi. (Resim 1.) Tel serada ilk üretimleri yapılan çeşitler (resim 2) 28.11.1966 tarihinde müessese bahçesine tesadüf blokları deneme deseninde dikildi. Deneme 4 tekerrürlü olup, her parsel iki sıra ve parselde nebat adedi 30 dur. Çilekler 40×70 cm. olarak dikilmiş ve deneme çepeçevre kenar tesiri sırası (quard row) ile çevrilmiştir.

Deneme neticesinde seçilen çilekler büyük tel serada ön üretmeye alınmıştır. (Resim 3-4). Buradan genel üretim için izoleli tarlaya nakledecektir.

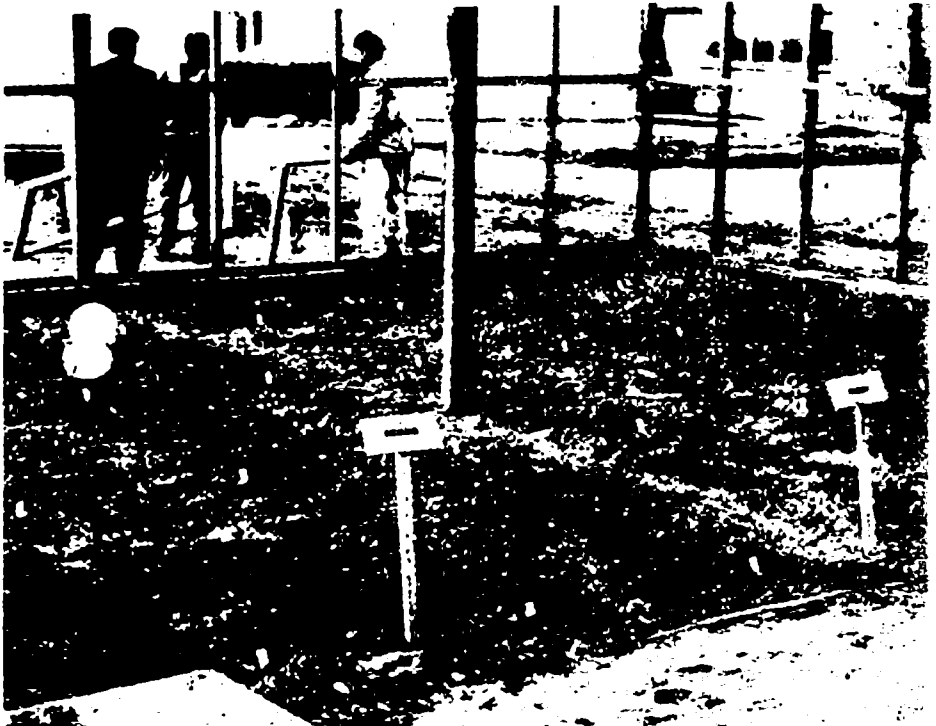
Meyveler: Büyük, orta, küçük ve ıskarta olmak üzere tasnif edilmiş ve varyans analizi ıskarta meyveler çıkarıldıktan sonra yapılmıştır.

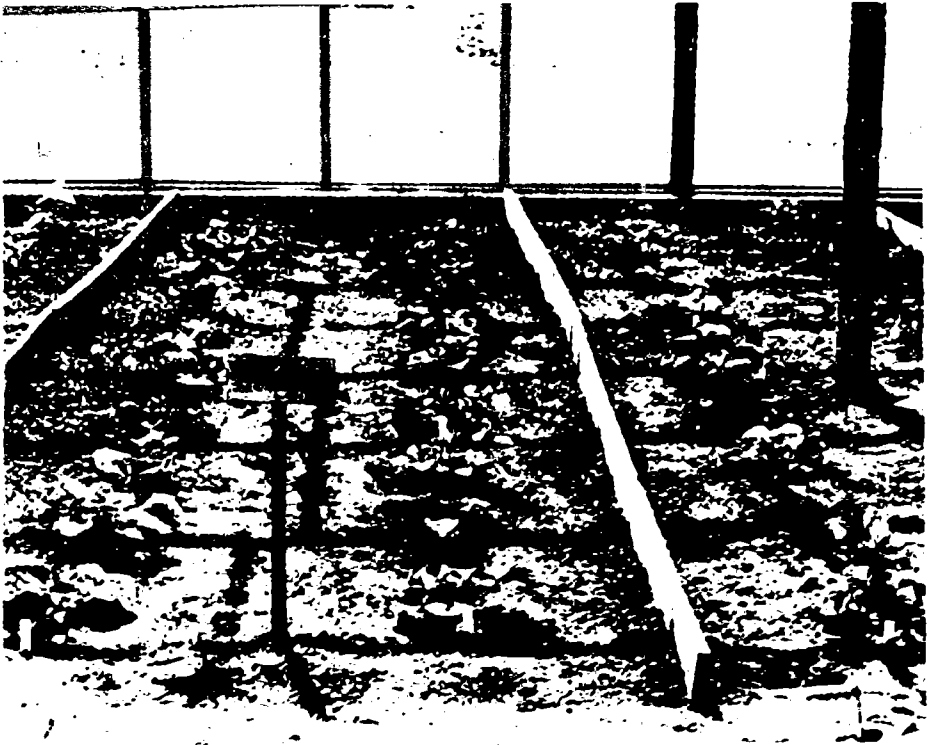
Resim 1 — İthal edilen çeşitleri ufak tel seraya dikimi (orjinal)

Resim 2 — Ufak tel serada ilk üretim, (örjinal)

Resim 3 — Deneme neticesinde seçilen çeşitlerin büyük tel seraya dikimi (örjinal)

Resim 4 — Büyük Teş Serada ön üretim (orijinal)

SONUÇLAR

Tablo 1 — Virüssüz çilek çeşit denemesi neticeleri (1967 - Yalova)

Çeşitleri	İlk hasad tarihi	Son hasad tarihi	Mahsul/Kg.
A	11.5.1967	19.6.1967	2,574 x
B	11.5.1967	19.6.1967	2,840 x
C	15.5.1967	19.6.1967	0,959
D	15.5.1967	26.6.1967	2,649 x
E	24.5.1967	26.6.1967	2,242 x
F	15.5.1967	19.6.1967	1,014
G	11.5.1967	19.6.1967	1,526 x
H	15.5.1967	22.6.1967	2,765 x

(x) F: % 1 seviyede istatistiki olarak önemli derecede farklı.

Tukey Testi: % 5 e göre, C, F çeşitleri diğer bütün çeşitlerle mukayesede istatistiki olarak az verimli.

1968 yılında F çeşidinin hastalıklara mukavim olmadığı görülmüş 1967 yılındaki neticelere göre verimsiz bulunduğu için denemeden çıkarılmıştır.

Tablo 2 — Virüssüz çilek çeşit denemesi (1968 - Yalova)

Vitamin C % de mahsul					
Çeşitler	İlk hasad tarh.	Son hasad tarihi	% de mgr.	Asit	Kg.
A	2.5.1968	11.6.1968	50,8	1,28	35,627 x
B	6.5.1968	14.6.1968	62,2	0,81	32,689 x
C	10.5.1968	14.6.1968	14,0	0,47	22,459 x
D	10.5.1968	14.6.1968	17,8	0,66	24,447 x
E	14.5.1968	14.6.1968	24,4	0,75	26,087 x
G	2.5.1968	11.6.1968	48,4	0,61	24,662 x
H	2.5.1968	14.6.1968	42,0	0,86	42,007 x

(x) F: % 1 seviyede istatistiki olarak önemli derecede farklı.

li A, B, H çeşitleri aralarında farksız diğer çeşitlerle mukayesede çok Tukey Testi: % 5 e göre C çeşidi diğer bütün çeşitlere göre az verimli.

1967 ve 1968 yılı neticelerine göre :

1 — A, B, H çeşitleri gerek aritmetik ortalama ve gerekse istatistiki bakımdan en verimli bulundu.

2 — C ve F çeşitleri en düşük verimi göstermişlerdir.

3 — (D), çeşidi hariç diğer bütün çeşitler ilk seneki neticelere uygunluk göstermektedirler.

4 — Bu duruma göre denemeye bir sene daha devamla lüzum kalmamaktadır. İlk iki senelik neticeler isteneni vermiştir.

TARTIŞMA

Surprise Des Halles Çeşidi : Erkenci oluşu, bol mahsul verışı, tad ve görünüşü iyi olması sebebi ile üretilmesi tavsiye edilir.

Gorella Çeşidi : Erkenci, bol mahsul, tad ve görünüşü iyi, yola mukavemeti iyi, üretmeye alınması tavsiye edilir.

Madame Moutot : Verim ve kalite düşük, üretilmemelidir.

Cambridge Vigour : İlk seneki verim iyi, ikinci seneki verim düşük. (İkinci seneki verim daha iyi ölçü olduğuna göre) hastalıklara mukavim değil, üretilmemelidir.

Souvenir De Charles Machiroux : Verim orta, kalite yüksek, renk çok göz alıcı, tad çok iyi, yola mukavemeti iyi, orta mevsim çileği, üretilmesi tavsiye edilir.

Talisman : Verim düşük, kalite iyi değil, hastalıklara mukavim değil, üretilmemelidir.

Oranda : Verim ve kalite düşük, üretilmemelidir.

Pocahontas : Verim çok yüksek, erkenci, yola çok mukavim, kalite iyi, üretmeye alınması tavsiye edilir.

Ö Z E T

Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezinde çiftçilere yeni ve virüssüz çilek çeşitleri verebilmek gayesiyle, 1966 kasımında çilek araştırma programına başlandı.

Çeşit Denemesi : Dışarıdan virüssüz olarak ithal edilen 8 çeşitle 1966 kasımında kuruldu. Aynı zamanda getirtilen çilekler, virüssüz stok materyel olmak üzere tel serada üretildi. 1968 yılı Haziranında ikinci hasad senesini tamamlayan denemeden elde edilen neticelere ve yapılan istatistiki analizlere göre 4 çeşit seçildi. Bu seçilen çeşitler: Pocahontas, Gorella, Souvenir de Charles, Machiroux ve Surprise Des Halles'tir.

Seçilen bu çeşitler; tel serada üretime alınmış olup, 1968 yılı içinde izoleli tarlaya nakledilecektir. Bu izoleli tarlada yarım milyon kadar üretileceği tahmin edilen kol (stolon) ların satışına 1969 yılı kışında başlanacaktır. Bu çeşit denemelerine, diğer virüssüz çeşitlerle ilerki senelerde de devam edilecektir.

S U M M A R Y

A programme of selection of virus-free strawberry varieties for the purpose of supplying virus-free runners to growers was started in November 1966 at Yalova Horticultural Research and Training Center.

Eight certified virus-free commercial cultivars were imported from abroad and a variety trial was set up in autumn 1966. At the same time these varieties were propagated in screenhouses so as to keep the nuclear stocks free of virus.

In June 1968, the results of two harvests were obtained from the trial, and their statistical analysis showed that four varieties were outstanding: Pocahontas, Gorella, Souvenir de Charles Machiroux and Surprise des Halles.

These varieties are recommended to growers: nuclear stocks from the screenhouses will be plated in an isolated field in October 1968 and

about half a million runners certified virus-free will be available from Yalova Horticultural Research and Training Center in september 1969.

New virus-tested strawberry varieties are being introduced each year from abroad to Yalova and subjected to the same procedures as the first 8 varieties.

LİTERATÜR KAYNAKLARI

1 -- DOKUZOĞUZ Mehmet Doçent Dr. Önemli çilek çeşitlerimiz üzerinde pomolojik araştırmalar, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi yayınları: 74, İZMİR Ege Üniversitesi matbaası 1963.

2 -- CHİLDRES F. Norman, Fruit science, Horticultural Publications Rutgers - the State University, Nichol Avenue New Brunswick, New Jersey.

3 -- SHOEMAKER, Small fruit cultura, Mc. Grawhill book company, inc third edition 1955.

4 -- POSNETTE A. F., strawberry virus diseases, reprinted from Annual report of the East Malling Researc station for 1963 (1964).

5 -- KASSANİS B ve Posnette A. F., Thermootherapy of Virus - infected Plants, reprinted from Recent Advances in Botany, published the University of CALİFORNIA press, 1961.